

Nõukogu järeldused Euroopa strateegia kohta, mis käsitleb kõrgharidusasutuste mõjuvõimu suurendamist Euroopa tuleviku nimel

(2022/C 167/03)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

tuletades meelde käsitletava teema poliitilist tausta, nagu see on esitatud käesolevate järelduste lisas,

TULETADES MEELDE, ET:

1. Euroopa kõrgharidusasutused⁽¹⁾ osalevad suuresti teadmiste loomises, levitamises ja sertifitseerimises. Neil on asendamatu roll Euroopa haridusruumi ja uue Euroopa teadusruumi väljakujundamisel, koostöös Euroopa kõrgharidusruumiga. Kõrgharidusasutused on keskse tähtsusega, et saavutada eesmärk, mis seati nõukogu resolutsioonis, mis käsitleb strateegilist raamistikku üleeuroopaliseks koostööks hariduse ja koolituse alal, et liikuda Euroopa haridusruumi loomise suunas ja kaugemale (2021–2030) – nimelt see, et kõrghariduse omandanud 25–34-aastaste inimeste osakaal peaks 2030. aastaks olema vähemalt 45 %.
2. viimastel aastakümnetel olulise suundumusena täheldatud kõrghariduses osalemise määra suurenemine intensiivistub lähiaastatel veelgi. Kõrghariduse omandanud 25–34-aastaste inimeste arv peaks prognoositu kohaselt 2030. aastaks jõudma OECD ja G20 riikides 300 miljonini⁽²⁾;
3. Euroopa kõrgharidusasutuste edasist arengut mõjutavad arvukad võimalused ja väljakutsed. Maaailma demograafilised suundumused ja globaliseerumine panevad proovile Euroopa positsiooni teadmiste loomise olulise keskusena. Globaalne soojenemine ja keskkonnaseisundi halvenemine, tehnoloogiliste muutuste kiirenemine ja kasvav võidujooks digitehnoloogiate järele mõjutavad kõrgharidusasutuste strateegiaid ja positsiooni Euroopas ja ülemaailmses kontekstis. Tipptasemel hariduse ja koolitusega talentide suure reservi olemasolu muutub Euroopa jaoks üha olulisemaks, et säilitada ja kinnistada oma positsiooni maailma liidrina suurenenud globaalse konkurentsi tingimustes;
4. samal ajal suurendab kasvav nõudlus kvaliteetse ja kaasava hariduse ning tipptasemel teadusuuringute ja innovatsiooni järele tärkava majandusega riikides üleilmset võrgustumist, kusjuures esile on kerkimas uued ohud põhiväärtustele ja aluspõhimõtetele, mida Euroopa demokraatiad tahavad säilitada. Euroopa ja ülemaailmsel tasandil muudavad suurenev ebavõrdsus ja vananevast ühiskonnast tulenevad väljakutsed tööturgu ning süvendavad vajadust kaasatuse ja kõrghariduse omandamise järele, mis toob kaasa uusi ootusi elukestva õppe suhtes;
5. majanduse pandeemiajärgne taastumine ning digi- ja rohepöördega seotud teadmiste, oskuste ja pädevuste kiire areng tingivad vajaduse, et kõrgharidusasutused kaaluksid oma taristu edasist arendamist, võtaksid kasutusele uued pedagoogilised vahendid, pakuksid paindlikke ja lühiajalisi õppevõimalusi, valmistaksid õppijaid ette pidevalt muutuvaks ühiskondlikuks ja tööturukeskkonnaks ning võimaldaksid teadlastel teha koostööd praegustele üleilmsetele väljakutsetele innovaatiliste lahenduste leidmiseks;
6. kaasatuse ja tipptaseme saavutamine nõuab märkimisväärseid üldisi investeeringuid ELi kõrgharidussektorisse, võttes arvesse praegusi keskmisi kulutusi kolmanda taseme haridusele, üliõpilaste ja õppijate arvu suurenemist ning kõrgharidusasutuste ees seisvaid väljakutseid;
7. kõrghariduse ainulaadne positsioon, mis edendab hariduse, teadusuuringute, innovatsiooni ja ühiskonna teenimise omavahel läbipõimunud missioone, annab võimaluse kasutada ära nimetatud nelja missiooni vahelise koostoime potentsiaali;

⁽¹⁾ Käesolevates järeldustes kasutatakse mõistet „kõrgharidusasutus“ viitena kogu sektorile, mis esindab kogu kolmanda taseme hariduse valdkonda, hõlmates seega kõiki kõrgharidusasutuste liike, kaasa arvatud liikmesriigi õiguse või tavade kohaselt akadeemilised ülikoolid, ülikoolide kolledžid, rakenduskõrgkoolid, kutsekõrgharidus- ja -koolitusasutused ning kunstikõrgkoolid;

⁽²⁾ OECD (2020), *Resourcing Higher Education: Challenges, Choices and Consequences*, Higher Education, OECD Publishing, Pariis.

8. sellise koostoime ärakasutamine on keskse tähtsusega ÜRO kestliku arengu eesmärkide seisukohalt. Soodustada tuleb mitut sidusrühma hõlmavaid partnerlusi ja koostööd kõrgharidusasutuste vahel ja kõrgharidusasutustega;

9. sellega seoses esitati nõukogu resolutsioonis, mis käsitleb strateegilist raamistikku üleeuroopaliseks koostööks hariduse ja koolituse alal, et liikuda Euroopa haridusruumi loomise suunas ja kaugemale (2021–2030), üleskutse koostada „kõrghariduse ümberkujundamise tegevuskava, keskendudes kaasamisele, innovatsioonile, ühenduvusele, digi- ja rohepöördega seotud valmisolekule ja rahvusvahelisele konkurentsivõimele ning samuti akadeemilistele väärtustele ja eetikapõhimõtetele ning samuti tööhõivele ja tööalasele konkurentsivõimele“;

10. samas kontekstis peeti nõukogu järeldestes uue Euroopa teadusruumi kohta „võimalikeks kindlameelsema koostöö valdkondadeks“ Euroopa teadusruumi, Euroopa kõrgharidusruumi ja Euroopa haridusruumi kõrghariduse mõõtme vahel „institutsiooniliste muutuste, teadlaskarjääri, teadushariduse, koolituse, rahvusvahelise koostöö ja teadmiste ringluse valdkonda“. Samuti võttis nõukogu teadmiseks „komisjoni ettepaneku töötada välja tegevuskava kõrghariduse ja teadusuuringute vahelise sünergia loomiseks“ ning toetas „Euroopa ülikoolide liitude kui tulevase Euroopa nüüdisaegsete ja kaasavate kõrgharidusasutuste hea näite edasiarendamist“. Euroopa teadusruumi poliitilises tegevuskavas 2022–2024, mis on lisatud nõukogu järeldestele Euroopa teadusruumi tulevase juhtimise kohta, määrati kindlaks kõrgharidusasutustele suunatud meetmed;

11. oma järeldestes, milles käsitletakse Euroopa ülikoolide algatust – Kõrghariduse, teadusuuringute, innovatsiooni ja ühiskonna ühendamine, tunnistas nõukogu, et „Euroopa ülikoolide“ tuleks suunata „aitama tugevdada Euroopa kõrgharidusasutuste teadusuuringute ja innovatsiooni mõõdet, töötades välja ühise tegevuskava, ühised taristud ja ressursid“ ning „looma üha tugevamaid liituseid, uurides üliõpilaste ühise registreerimise ning õppejõudude ja teadlaste ühise värbamise teostatavust erinevate riiklike süsteemide raames, et muuta nende haridus- ja teaduskarjäär liitudes atraktiivsemaks, kestlikumaks ja paindlikumaks“. Samuti kutsus nõukogu komisjoni ja liikmesriike üles kaaluma „Euroopa ülikoolide“ jaoks kestlikumaid rahastamisvahendeid, sealhulgas kasutades ära piirkondlike ja riiklike süsteemide koostoimet Euroopa süsteemidega, et nad saaksid ellu viia oma ambitsioonikat strateegiat“, ning töötama alates 2022. aastast välja selged ettepanekud, „et aidata vajaduse korral kõrvaldada takistused Euroopa tasandil tehtavalt koostöolt, uurides näiteks vajadust ja võimalust luua „Euroopa ülikoolide“ liitude raames ühised Euroopa diplomid“;

12. oma järeldestes „Euroopa teadusruumi süvendamine: teadlastele atraktiivsete ja kestlike karjäärivõimaluste ja töötingimuste pakkumine ning ajude ringluse reaalsuseks muutmise“ kutsus nõukogu komisjoni üles „toetama liikmesriike poliitikameetmete väljatöötamisel Euroopa kõrgharidusasutuste sujuvaks ja ambitsioonikaks riikidevaheliseks koostööks, eelkõige akadeemilise ja teadlaskarjääri valdkonnas, mis on sageli omavahel põimunud, edendades kaasatust, võimendades tippset ja suurendades Euroopa kõrgharidussektori rahvusvahelist konkurentsivõimet, millega suurendatakse samuti atraktiivsust Euroopast ja mujalt pärit talentide jaoks“. Samuti nõustub nõukogu sellega, et „Euroopa ülikoolide“ liidud ja nende partnerlused kohalike ökosüsteemidega on „sobivad platvormid, et katsetada võimalikke mudeleid teadlaskarjääride koostalitlusvõime edendamiseks ning uurida võimalusi ühiste töölevõtukavade, koolitus- ja karjääriarendussüsteemide jaoks, milles võetakse arvesse nii teadustöö kui ka õpetamise aspekte, samuti uute tunnustamis- ja hindamissüsteemide testimiseks, sealhulgas teaduspõhise õpetamise jaoks“;

LEIAB, ET:

13. riikidevaheline koostöö kõrgharidusasutuste vahel tugevneb, süveneb ja lihtsustub kogu Euroopas veelgi, kui eespool nimetatud väljakutseid saaks tõhusalt lahendada Euroopa tasandil. Sellega seoses on komisjon esitanud ambitsioonika Euroopa ülikoolistrateegia, mille eesmärk on suurendada nende asutuste mõjuvõimu ning neid kõikides nende missioonides toetada, et tõhustada nende koostööd ja võimendada nende tugevaid külgi, pidades silmas nende otsustava tähtsusega panust Euroopa reageerimises eesseisvatele väljakutsetele. Käimasolevat eri liiki koostööd tuleks suurendada ning jagada sellega seotud tulemusi ja parimaid tavasid, et inspireerida kogu Euroopa kõrgharidussektorit, austades samal ajal liikmesriikide pädevusi, akadeemilist vabadust ja kõrgharidusasutuste institutsioonilist sõltumatust;

14. selle saavutamiseks tuleb institutsioonilisel, riiklikul ja Euroopa tasandil täita ühiste jõupingutuste raames neli võrdset olulist eesmärki;

— Euroopa mõõtme tugevdamine kõrghariduses, teadusuuringutes ja innovatsioonis ning nendevahelise koostoime tugevdamine;

— Euroopa ülemaailmse rolli ja juhtpositsiooni edendamine;

- Euroopa taastumise toetamine ning reageerimine digi- ja rohepöördele;
- Euroopa ühtekuuluvustunde süvendamine ühiste väärtuste alusel;

KUTSUB KOMISJONI JA LIIKMESRIIKE ÜLES TEGEMA KOOSKÖLAS OMA VASTAVATE PÄDEVUSTEGA JA SUBSIDIAARSUSE PÕHIMÕTET NÕUETEKOHASELT ARVESSE VÕTTES KOOSTÖÖD KÕRGHARIDUSASUTUSTE JA SIDUSRÜHMADEGA, ET SAAVUTADA JÄRGMISED PÕHIEESMÄRGID:

Euroopa mõõtme tugevdamine kõrghariduses, teadusuuringutes ja innovatsioonis ning nende vahelise koostoime tugevdamine

15. tihedam riikidevaheline koostöö aitab kaasa Euroopa haridusruumi ja uue Euroopa teadusruumi saavutamisele täielikus koostoimes, muutes kõrgharidusasutused tugevamaks ning parandades kõrghariduse, teadusuuringute ja innovatsiooni kvaliteeti Euroopas tervikuna. Tänu valdkondade ja sektorite vahelise ning piiriülese liikuvuse uutele mõõtmetele, vormidele ja võimalustele ning atraktiivsetele ja kestlikele akadeemilistele ja teaduskarjääridele, samuti avatud haridusele ja avatud teadusele, võimaldab see neil paremini tegeleda ühiskondlike väljakutsetega ning pakkuda üliõpilastele, elukestvatele õppijatele ja teadlastele õigeid teadmisi, oskusi ja pädevusi nende tulevaseks ametialaseks ja isiklikuks arenguks; Erilist tähelepanu tuleks pöörata üliõpilastele ja noortele teadlastele, kelle õpinguid ja karjääri on pandeemia tugevalt mõjutanud, ning nendele, kes on pärit maalt või äärealadelt, näiteks äärepoolseimatest piirkondadest;
16. kõrgharidusasutuste liidud, näiteks „Euroopa ülikoolid“, võivad näidata ulatusliku ja pikaajalise kõrgharidusalase koostöö potentsiaali. Sellised liidud võivad luua tõelist Euroopa lisaväärtust, saavutades kriitilise massi Euroopa tasandil kõigi asjaosaliste pikaajaliste kohustuste kaudu. Nad hõlbustavad ühistel huvidel põhinevat vaba liikumist kogu Euroopas õppimise, töö ja teadusuuringute eesmärgil. Tänu tugevale integratsioonile, läbipaistvusele ja avatusele, võib neil olla ümberkujundavat mõju nii Euroopas kui ka Euroopa jaoks. Koordineerimine ja vastastikune täiendavus muude Euroopa, riiklike, piirkondlike, kohalike ja asjakohasel juhul rahvusvaheliste algatuste ja võrgustikega suurendab nende ümberkujundavat mõju;
17. kõrgharidusasutuste liitude, näiteks „Euroopa ülikoolide“ täieliku lisaväärtuse vallandamine nõuab täiendavat toetust Euroopa ja vajaduse korral riiklikul tasandil järkjärgulise lähenemisviisi abil. Neid liite kui institutsioonide ümberkujundamise katalüsaatoreid tuleks vajaduse korral toetada tugeva teadus- ja innovatsioonimõõtme arendamisel ning uuenduslike ühiste haridusprogrammide rakendamisel kõikidel tasanditel üliõpilaskeskse teadus- ja innovatsioonipõhise lähenemisviisi kohaselt, millega võiks anda ühiseid kraade liikmesriikide ja asjaomaste sidusrühmadega ühiselt loodud Euroopa kriteeriumide alusel kooskõlas Bologna protsessi vahenditega. Vajaduse korral tuleks neid liite toetada ka inimressursside juhtimise parandamisel, pidades silmas õppejõudude ja teadlaste võimalikku ühist värbamist, atraktiivsete ja kestlike karjääri võimaluste arendamise edendamisel ning ressursside ja struktuuride, näiteks laborite ja platvormide ühiskasutuse raames;
18. tunnistades täielikult kontaktõppe ja füüsilise liikuvuse väärtust ning vajadust ajude tasakaalustatud ringluse järele, tuleks kõrgharidusasutusi innustada veelgi toetama üliõpilaste, töötajate ja teadlaste igat liiki liikuvust, mis aitab kaasa akadeemilisele edule ja isiklikele saavutustele, võimaldades kõigil üliõpilastel, töötajatel ja teadlastel omandada rahvusvahelisi ja kultuuridevahelisi pädevusi õppekavade rahvusvahelistumise või oma õppeasutustes uuenduslikus rahvusvahelises keskkonnas osalemise kaudu;
19. selles osas on toetav roll Euroopa noorteaastal. Tasub meelde tuletada eesmärki, mille kohaselt peaks vähemalt 20 % Euroopa kõrgharidusruumis kõrghariduse omandanud isikutest olema läbinud osa õpingutest või koolitusest välismaal, nagu kinnitati ka ministrite 19. novembri 2020. aasta Rooma kommünikees, ning toetust „Euroopa ülikoolide“ algatusele eesmärgiga saavutada ambitsioonikas siht, mille kohaselt osaleb liikuvuses 50 % üliõpilastest, nagu sätestati nõukogu järeldustes, milles käsitletakse Euroopa ülikoolide algatust – Kõrghariduse, teadusuuringute, innovatsiooni ja ühiskonna ühendamine: tee sillutamine Euroopa kõrghariduse uuele mõõtmele;
20. nende eesmärkide saavutamiseks peaksid liikmesriigid ja komisjon koostöös kõrgharidusasutustega püüdma lihtsustada asutuste haldusmenetlusi, sealhulgas laiendades veelgi Euroopa üliõpilaspileti algatuse rakendamist ning rakendades laiemalt akadeemiliste kvalifikatsioonide ja välismaal veedetud õppeperioodide automaatset vastastikust tunnustamist koostöös riiklike akadeemilise tunnustamise infokeskustega (NARIC). Kõrgharidusasutusi tuleks innustada kasutama liikuvuse ja tunnustamise jaoks täiel määral digitaalseid vahendeid, edendama mitmekeelsust, kultuuridevahelisi suhtlust ja vähemate võimalustega üliõpilaste kaasamist oma ülikoolilinnakutesse ning integreerima liikuvuse oma õppekavadesse;

Euroopa ülemaailmse rolli ja juhtpositsiooni edendamine

21. kõrghariduse ja teadusuuringute rahvusvahelistumine on Euroopa jaoks strateegilise geopoliitilise tähtsusega, nagu on märgitud ühisteatistes Global Gateway kohta. Ülemaailmne kõrgharidusalane koostöö peab põhinema põhiväärtustel ja aluspõhimõtetel ning selle keskmes peab olema akadeemiline vabadus, institutsiooniline autonoomia, avatud haridus ja avatud teadus. Rahvusvahelise koostöö eeltingimuseks peaksid olema vastastikkuse ja võrdsete võimaluste põhimõtted. Teadus- ja innovatsioonialastes suhetes ning ülemaailmsete partneritega peetavatel läbirääkimistel tuleks järgida juhtpõhimõtet „nii avatud kui võimalik, nii suletud kui vajalik“. Kõrgharidusasutusi tuleks toetada kooskõlastatud Euroopa lähenemisviisi abil, et edendada neid Euroopa väärtusi ja põhimõtteid ülemaailmsel tasandil tasakaalustatud ja vastastikku kasuliku koostöö saavutamiseks, mis on osa Euroopa pehmest jõust ja suutlikkusest ülemaailmse standardite kehtestajana. Koostöö kolmandate riikidega kõrghariduse ja teadusuuringute valdkonnas peab põhinema kõnealuste väärtuste ja põhimõtete ühisel mõistmisel ja jagamisel, mida edendatakse Euroopa tasandil vastavalt liidu muudele strateegilistele huvidele kooskõlas üldist lähenemisviisi käsitleva Marseille' konverentsiga;
22. põhjalikumast Euroopa koostööst võib olla kasu kõrgharidusasutuste toetamisel ning see võib anda teadlastele, üliõpilastele ja töötajatele vajalikud vahendid, millega lahendada õiglase ülemaailmse koostöö väljakutsed, nagu ebavõrdsus, välissekkumine ja avatud teaduse ees seisvad takistused. Samuti on vaja edendada kolmandate riikide partnerite teadlikku ja sõltumatut mõistmist. Selleks et pidada Euroopa Liitu teadusuuringute vabaduse ja demokraatlike väärtuste turvapaigaks, tuleks kõrgharidusasutusi toetada Euroopa ja riiklike kavade kaudu, järgides täielikult tipptaseme põhimõtet, et võtta vastu üliõpilasi, teadlasi ja akadeemikuid, kelle vabadus on ohus;
23. selleks et suurendada kõrgharidusasutuste konkurentsivõimet ülemaailmsel tasandil, tuleks neid innustada mobiliseerima kohalikke või piirkondlikke ökosüsteeme, edendades seeläbi territoriaalset ühtekuuluvust tugivate partnerluste kaudu teadusasutuste, innovatsioonis osalejate, rahastajate ning majandus- ja sotsiaalpartneritega, tõhustades samal ajal tihedat suhtlust kohalike, piirkondlike ja riiklike ametiasutustega. Euroopa kõrgharidusasutuste mitmekesisuse ja tipptaseme edendamiseks ülemaailmsel tasandil tuleks tööd jätkata ja anda liikmesriikidele Euroopa tasandil täiendavat toetust riiklike poliitikameetmete edendamiseks, näiteks tipptaseme algatuste ning piirkondlike ja kohalike keskuste kaudu;
24. riikidevaheline koostöö Euroopa kõrgharidusasutuste vahel suurendab nende atraktiivsust rahvusvaheliste üliõpilaste, teadlaste ja ülemaailmsete partnerite jaoks ning suurendab pakutava hariduse kvaliteeti ning teadus- ja innovatsioonipotentsiaali. Olemasolevaid Euroopa programme, nagu „Erasmus+“, liidu välistegevuse rahastamisvahendeid ja programmi „Euroopa horisont“ tuleks kasutada nende õiguslikus aluses sisalduvate meetmete raames ja neid tuleks hinnata nende vastavate hindamiskriteeriumide alusel, et toetada kõrgharidusasutuste liite, nagu „Euroopa ülikoolid“ ning teadmis- ja innovaatikakogukonnad ühiste rahvusvahelistumise meetmete ja strateegiate väljatöötamisel kõrghariduse, teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas. See aitaks neil esile tõusta rahvusvahelisel areenil, luua võrgustikke peamiste partneritega kogu maailmas, tugevdada partnerite suutlikkust kolmandates riikides ning tugevdada üliõpilaste, teadlaste, õppejõudude ja töötajate rahvusvahelist (sisse- ja välja-) liikuvust. Täiel määral tuleks ära kasutada UNESCO 2019. aasta ülemaailmset konventsiooni kõrgharidusega seotud kvalifikatsioonide tunnustamise kohta, kuna see hõlbustab üliõpilaste rahvusvahelist liikuvust ja avab seega Euroopa kõrghariduse rahvusvahelistumise potentsiaali. Euroopa ühised jõupingutused kolmandate riikide suhtes võiksid Euroopa tiimi lähenemisviisi abil samuti veelgi edendada Euroopa kõrghariduse pakkumist ja osalemist vastastikku kasulikes suutlikkuse suurendamise meetmetes;

Euroopa taastamise toetamine ning reageerimine digi- ja rohepöördele

25. kõrgharidusasutusi tuleks veelgi julgustada muutma teadmised oskusteks, pädevusteks ja innovatsiooniks. Seda saab teha, austades täielikult akadeemilist vabadust, arendades tihedat koostööd majandus-, sotsiaal- ja tööstuspartneritega kohalikes ja piirkondlikes teadusuuringute ja innovatsiooni ökosüsteemides ning hõlbustades sektoritevahelist liikuvust kõrgharidusasutuste ja muude partnerite vahel, tuginedes eelkõige aruka spetsialiseerumise strateegiatele ning Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituudile (EIT) ning teadmus- ja innovatsioonikogukondadele. Selline koostöö võib olla väga kasulik ka kohalikele ettevõtjatele ja VKEdele ning anda üliõpilastele, teadlastele, õppejõududele, koolitajatele ja töötajatele võimaluse saada oma karjääri mis tahes etapis koolitust näiteks intellektuaalomandi haldamise, teadmussiirde ja ettevõtluse, sealhulgas rahastamisele juurdepääsu valdkonnas. Õppejõudude karjääri hindamisel tuleb arvesse võtta kogu nende akadeemilist tegevust nii akadeemilistes ringkondades kui ka väljaspool, kõrgharidusasutuste missioonide kõikides mõõtmetes. Kõrgharidusasutused peaksid samuti parandama oma suutlikkust teha oma ökosüsteemidega koostööd, pakkudes vajalikke teadmisi, oskusi ja pädevusi, eelkõige strateegiliste tööstussektorite jaoks, ning edendades teadmiste ja tehnoloogia siiret ning võrsefirmade loomist;

26. kõrgharidusasutusi võiks toetada, et edendada üliõpilaskeskset ja teaduspõhist õpet, mille eesmärk on anda üliõpilastele ajakohased pädevused, oskused ja teadmised ning arendada nende teadusuuringute alaseid oskusi ja kogemusi. Üliõpilasi tuleks samuti toetada töötama valdkonnaüleselt, järgides probleemipõhiseid lähenemisviise;
27. kõrgharidusasutustel võib olla võtmeroll elukestvas õppes ja tööturu muutustele reageerimisel, võttes vastu igat liiki õppijaid ja edendades nende tööalast konkurentsivõimet, sealhulgas ümber- ja täiendusõppe kaudu. Selleks tuleks kõrgharidusasutusi toetada digitaliseerimise kasutamisel uuenduslike õppe- ja õpetamismeetodite edendamiseks ning paindlike ja kohandatud õppeviiside kavandamisel ja rakendamisel, sealhulgas pakkudes asjakohasel juhul lühemaid kursusi või õpikogemusi, mis võivad viia mikro kvalifikatsioonitunnistuste saamiseni, kaldumata seejuures kõrvale täieliku kraadiõppe programmide aluspõhimõttest. Selleks et arendada õppijate asjakohaseid oskusi, pädevusi, hoiakuid ja ettevõtlikkust, tuleks kõrgharidusasutusi julgustada tegema koostööd oma ökosüsteemidega, edendama selliseid tööpõhiseid kogemusi nagu õppepraktika, õpipoisiope ja vabatahtliku töö võimalused, ning asjakohasel juhul arendama edasi ettevõtlusvõimalusi, et õpilased saaksid õpingute ajal ellu viia ettevõtlusprojekte;
28. kõrgharidusasutustel on keskne roll rohepöörde toetamisel ja kestliku arengu eesmärkide käsitlemisel, mis on konkreetne kvaliteedikriteerium ülemaailmsel tasandil. Sellega seoses tuleks kogu Euroopa kõrgharidusasutusi toetada, et nad võtaksid kasutusele kestlikud ja keskkonnahoidlikud lähenemisviisid, kohaldades vajaduse korral oma ülesannete, taristute ja tegevuse osana kogu institutsiooni hõlmavat lähenemisviisi;
29. rohepöörde käsitlemiseks tuleks kõrgharidusasutusi julgustada arendama interdistsiplinaarseid teadmisi, oskusi ja pädevusi, toetama kestlikkuse alaste teadmiste omandamist ja kasutamist kõigi õppijate ja kogukondade seas ning lisama kestlikkusalase hariduse kõigi asjaomaste valdkondade õppekavadesse. Neid tuleks julgustada tellima ja läbi viima teadusuuringuid, mis tuginevad kestlikkusega seotud teadmusbaasile;
30. nagu COVID-19 pandeemia ajal ilmnes, on digitehnoloogia Euroopa kõrgharidussüsteemide jaoks võimas ümberkujundamise vahend ning kõrgharidusasutustel on omakorda oluline roll Euroopa digiülemineku kiirendamisel;
31. kõrgharidusasutustele on vaja pakkuda head ühenduvust ning hästitoimivaid digitaristuid ja -teenuseid, mis peaksid olema kogu Euroopas võimalikult suures ulatuses koostalitlusvõimelised ja jagatud, põhinema Euroopa standarditel ^(?) ja kasutama usaldusväärseid tehnoloogiaid, mis vastavad kõrgharidusasutuste konkreetsetele vajadustele, näiteks turvalisi andmeid;
32. Euroopa digipöörde kiirendamine eeldab digi- ja andmekirjaoskuse tagamist kõigile üliõpilastele, koolitajatele, töötajatele, õppejõududele ja teadlastele ning asjakohasel juhul laiemale üldsusele. Kõrgharidusasutustel on selles oluline roll, kuna õppijad saavad seal omandada uusi digipädevusi, nagu andmehaldus, tehisintellekt, kõrgjõudlusega andmetöötlus ja küberturvalisus, sealhulgas teadvustada nende eetilisi aspekte, ning tegeleda teadusuuringute ja innovatsiooniga;
33. tunnistades täiel määral kontaktõppe väärtust, peaksid kõrgharidusasutused täielikult ära kasutama digivahendeid, et parandada üliõpilaste, töötajate, õppejõudude ja teadlaste õppimiskogemuse kvaliteeti ning vähendada sotsiaalset ebavõrdsust. Digilõhe ületamiseks tuleks toetada algatusi, mis tagavad kõigile võrdse juurdepääsu individualiseeritud õppimisvõimalustele, kasutades kaugelasuvates õppimiskohtades näiteks virtuaal- või hübriidõpet. Kõrgharidusasutusi tuleks toetada nende jõupingutustes jagada platvorme ja koostalitlusvõimelisi vahendeid, mis võimaldavad andmevahetust, samal ajal pakkudes kvaliteetseid ja kasutajasõbralikke haridusressursse, näiteks veebikursusi;

Euroopa ühtekuuluvustunde süvendamine ühiste väärtuste alusel;

34. Euroopasse kuulumise tunde süvendamiseks ja euroopaliku eluviisi edendamiseks on väga oluline säilitada ja kaitsta Euroopa demokraatlikke väärtusi, edendada mitmekesisust, kaasatust ja soolist võrdõiguslikkust ning tugevdada kõrghariduse kvaliteeti ja asjakohasust tulevikukindlate oskuste jaoks. Kõrgharidusasutuste autonoomne akadeemiline ja teadusvabadus on nende ülesannete ja tegevuse keskne põhimõte;

^(?) Carretero Gomez, S., Vuorikari, R. ja Punie, Y., *DigComp 2.1: The Digital Competence Framework for Citizens with eight proficiency levels and examples of use*, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, Luxembourg, 2017.

35. kõrgharidusasutusi tuleks toetada nende püüdlustes kaitsta haridust ja teadust desinformatsiooni eest, toetada avatud teadust ja kaitsta demokraatlikke väärtusi. Sellega seoses on kõrgharidusasutused demokraatia kaitsjad ja kodanikuteaduse esmane foorum, valmistades üliõpilasi ette olema aktiivsed kodanikud ja ühiskonnaelus osalema;
36. kõrgharidusasutused saavad anda avalikku arutellu põhjendatud ja sisukat teavet, pakkudes laiemat juurdepääsu väljaannetele ja teadusandmetele ning korraldades avalikke üritusi, et levitada ja arutada uurimistulemusi. Kõrgharidusasutused võivad olla olulised osalejad võitluses teadusuuringute moonutatud kasutamise vastu ning ühenduslii hariduse, teadusuuringute, innovatsiooni, riigiasutuste ja kodanikuühiskonna vahel. Kõrgharidusasutused võiksid seda rolli veelgi rohkem tugevdada ja kasutada, et korrapärasemalt suhelda kõigi ühiskondlike osalejatega, sealhulgas avaliku ja erasektori novaatoritega, piirkondlike ja kohalike ametiasutustega, muu hulgas koolide, meedia, teaduse populariseerimise organisatsioonide ning selliste kodanikuühiskonna organisatsioonidega nagu tarbijate, kasutajate ja patsientide ühendused;
37. kõrgharidusasutused peaksid tagama, et üliõpilased, õppejõud, teadlased ja töötajad osalevad nende juhtimises kõrghariduskogukonna täisliikmetena ja konstruktiivsete partneritena. Sellega seoses võivad üliõpilased osaleda otsustusmehhanismides, sealhulgas õppekavade koostamises, mis on akadeemiliste põhiväärtuste aspekt ning märk demokraatiast ja dialoogi pidamise kultuurist kõrgharidusasutustes;
38. kõrgharidusasutusi tuleks toetada ja julgustada nende püüdlustes tagada oma üliõpilaste, õppejõudude, teadlaste ja töötajate kaasamine ja edu ning edendada võrdseid võimalusi, olenemata soost, rassilisest või etnilisest päritolust, usutunnistusest või veendumustest, sotsiaalsest ja majanduslikust taustast, tervisest, puudest, vanusest, seksuaalsest sättumusest, sisserändaja taustast ja geograafilisest asukohast. Selleks tuleks kõrgharidusasutusi toetada, et tagada kõigi heaolu kooskõlas suurema sotsiaalse mitmekesisusega. Sellega seoses tuleks kõrgharidusasutusi innustada jõudma alaesindatud rühmadeni, et parandada nende juurdepääsu kõrgharidusele ja aidata neil oma õpinguid lõpetada, võttes nõuetekohaselt arvesse üliõpilasi ja noori teadlasi, kelle õpinguid ja karjääri on pandeemia tugevalt mõjutanud, samuti neid, kes on pärit maalt ja äärealadelt, näiteks äärepoolseimastest piirkondadest;
39. kõrgharidusasutusi tuleks toetada ja ergutada võtma asjakohaseid meetmeid soolise tasakaalu parandamiseks oma üliõpilasorganisatsioonides ja töötajate hulgas, sealhulgas akadeemilise karjääri edenemise kontekstis;
40. kõrgharidusasutused võivad kasutada uuenduslikke õpetamisvahendeid ja pedagoogikat, sealhulgas digivahendeid, et pakkuda õppimisele õpilaskeskset lähenemisviisi, olenemata õpilaste sotsiaal-majanduslikust või õpitaustast. Ebavõrdsuse vähendamiseks ja isiklike saavutuste edendamiseks tuleks kõrgharidusasutusi julgustada pakkuma kohandatud juhendamise- ja tugiteenuseid, eelkõige uustulnukatele, võttes arvesse iga õppija õppimisstiili ja -suunda ning sotsiaal-majanduslikku tausta;

KONKREETSEMALT PALUB LIIKMESRIIKIDEL JA KOMISJONIL OMA VASTAVATE PÄDEVUSTE PIRES NING VÕTTES NÕUETEKOHASELT ARVESSE SUBSIDIAARSUSE PÕHIMÕTET, TOETADA KÕRGHARIDUSASUTUSTE LIITE, NÄITEKS „EUROOPA ÜLIKOOLE“:

41. igat liiki kõrgharidusasutuste liite tuleks täiendavalt toetada kõigi sobivate ja asjakohaste vahenditega, et hõlbustada koostööd, mille aluseks on kvaliteet, tiptase, mõju, kaasatus ja geograafiline tasakaal, ning teha kindlaks takistused ja lahendused, mis võiksid olla kõikide liitude puhul ühised. Täpsemalt tuleks esimeste pilootliitude vahekokkuvõtte alusel „Euroopa ülikoolide“ algatust edasi arendada. See võimaldaks ka tegevuste rühmitamist, et jagada parimaid tavasid kõrghariduse, teadusuuringute ja innovatsiooni ning ühiskonnale pakutavate teenuste osas;
42. eelkõige tuleks kõrgharidusasutuste liite innustada kasutama täiel määral ära olemasolevaid rahastamisprogramme ning tugivahendeid Euroopa, riiklikul ja piirkondlikul tasandil, et oma koostööd suurendada ja süvendada;
43. vajaduse korral ning tihedas koostöös riiklike ametiasutuste, kõrgharidusasutuste liitude ja sidusrühmadega tuleks astuda samme, et kõrvaldada takistused süvendatud, pikaajaliselt ja paindlikult riikidevaheliselt koostööst ning töötada välja institutsionaliseeritud koostöövahendid, tuginedes nende vajalikkuse, kasu ja teostatavuse esialgsele põhjalikule hindamisele. Eesmärk on anda liitudele vabatahtlikkuse alusel võimalus tegutseda üheskoos, teha ühiseid strateegilisi otsuseid, katsetada ühist värbamist, kavandada ühiseid õppekavasid või koondada kokku ressursse ning inim- ja tehnilist suutlikkust ning andmete, hariduse, teadusuuringute ja innovatsioonialast suutlikkust;

44. pannes rõhku ühisprogrammide kvaliteedi tagamist käsitleva Euroopa lähenemisviisi rakendamisele, tuleks astuda täiendavaid samme, et tunnustada uuenduslike riikidevaheliste õpikogemuste väärtust ning suurendada kõrgharidus- ja teadus- ja tehnoloogia- ja innovatsioonipoliitika liitude pakutavate ühisprogrammide nähtavust, atraktiivsust ja mainet nii Euroopas kui ka mujal. Tuleks uurida ühiseid kriteeriume, mis võiksid viia ühisprogrammide jaoks võimaliku Euroopa määrgise loomiseni. Hiljem võiks kooskõlas Bologna protsessi olemasolevate vahenditega kavandada vabatahtlikkuse alusel riiklikul, piirkondlikul või institutsioonilisel tasandil kõigil tasemetel ühiste kraadide väljatöötamist ja andmist, tuginedes nendele ühiselt loodud Euroopa kriteeriumidele. See protsess peaks toimuma tihedas koostöös riiklike ametiasutuste, kõrgharidus- ja teadus- ja tehnoloogia- ja innovatsioonipoliitika liitude ja sidusrühmadega;
45. punktides 43 ja 44 nimetatud uurimisprotsesside tulemustest antakse igal etapil aru nõukogule täiendava otsuse tegemiseks;
46. riiklikul tasandil tuleks võimaldada tõhusaid ja tulemuslikke kvaliteeditagamisprotsesse, et hõlbustada ühisprogrammide puhul Euroopa kvaliteeditagamise lähenemisviisi vastavalt Euroopa kõrgharidusruumi kvaliteeditagamise standarditele ja suunistele, võttes arvesse kvaliteedi, teadusuuringute ja tööalase konkurentsivõime tähtsust;
47. selleks et võimaldada kõrgharidus- ja teadus- ja tehnoloogia- ja innovatsioonipoliitika liitude saavutada oma täielik potentsiaal, käsitledes riikidevahelise koostöö rahalisi kulusid, et katta kõik nende ülesanded pikemas perspektiivis, tuleks astuda samme kestlikuma, terviklikuma ja integreerituma ELi rahastamis- ja teadus- ja tehnoloogia- ja innovatsioonipoliitika suunas liikumiseks. Sellega seoses peaks komisjon liikmesriikide ja asjaomaste sidusrühmadega tihedalt konsulteerides 2024. aastaks katsetama võimalike lahenduste katselisi lähenemisviise ning esitama seejärel nõukogule aruande täiendava otsuse tegemiseks;

JÄRGMISTE SAMMUDENA, VÕTTES NÕUETEKOHASELT ARVESSE SUBSIDIAARSUSE JA INSTITUTSIOONILISE SÕLTUMATUSE PÕHIMÕTTEID NING VASTAVALT RIIKLIKELE OLUDELE:

48. KUTSUB komisjoni ja liikmesriike ÜLES edendama ja kaitsma akadeemilisi põhiväärtusi, sealhulgas akadeemilist vabadust ja terviklikkust kooskõlas 2020. aasta ministrite Rooma kommünikeega ja Bonni deklaratsiooniga teadusuuringute vabaduse kohta;
49. PALUB komisjonil ja liikmesriikidel koostöös asjaomaste sidusrühmadega ühiselt edendada meetmeid koostöö loomiseks kõrghariduse, teadusuuringute ja innovatsiooni vahel hariduse ja koolituse valdkonna üleeuroopalise koostöö strateegilises raamistikus ning Euroopa teadusruumi juhtimisstruktuurides. Need meetmed peaksid andma tõelist lisaväärtust Euroopa tasandil ja aitama saavutada eespool nimetatud põhieesmärke ning neid peaks ellu viima komisjon ja vabatahtlikkuse alusel liikmesriigid mis tahes asjakohaste vahendite abil vastavalt riiklikele oludele;
50. PALUB komisjonil esitada nõukogule teavitamise eesmärgil ja täiendava otsuse tegemiseks 2022. aasta keskpaigaks tegevuskava uute vahendite ühiseks kavandamiseks. Tegevuskavas esitatakse peamised vahe-eesmärgid ja asjaomased eksperdirühmad. Põhieesmärke rakendamisel võetakse arvesse järgmist: meetmed, mis on kindlaks määratud komisjoni teatises Euroopa ülikoolistrateegia kohta; nõukogu resolutsioon, mis käsitleb strateegilist raamistikku üleeuroopaliseks koostööks hariduse ja koolituse alal, et liikuda Euroopa haridusruumi loomise suunas ja kaugemale (2021–2030); ning asjakohased meetmed, mis on kindlaks määratud Euroopa teadusruumi poliitilises tegevuskavas (2022–2024), mis on lisatud nõukogu järeldustele Euroopa teadusruumi tulevase juhtimise kohta, samuti väärtused ja põhimõtted, mis on ette nähtud nõukogu soovitusel Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni pakti kohta;
51. PALUB komisjonil, liikmesriikidel ja sidusrühmal teha tõhustatud koostööd, et seda koostööd rakendada, tuginedes hariduse ja koolituse valdkonna üleeuroopalise koostöö strateegilise raamistiku ning Euroopa teadusruumi juba olemasolevatele juhtimisstruktuuridele, tehes seda tihedas koostöös Euroopa kõrgharidusruumiga ning kasutades ära kõrgharidus- ja teadus- ja tehnoloogia- ja innovatsioonipoliitika parimaid tavasid. Sellega seoses võiks asjakohasel juhul kaaluda kõrghariduse peadirektorite ja ERACi ühiskoosolekuid, millel on selgelt määratletud ühist huvi pakkuvad teemad ja ühine eesmärk;

52. PALUB komisjonil ja liikmesriikidel töötada nende põhieesmärkide saavutamise suunas, tehes tihedat koostööd ELi tasandi ja rahvusvaheliste katusorganisatsioonidega või muude asjakohaste organisatsioonidega, mis on ELi tasandil olulised ja sidusrühmi esindavad, näiteks: kõrgharidusasutused, sealhulgas Euroopa kõrgharidusasutuste liidud, üliõpilasühendused, kvaliteedi tagamise asutused, teadus- ja tehnoloogiaorganisatsioonid, teadusuuringu- ja innovatsioonimahukad ettevõtted, sealhulgas VKEd, üksikud teadlased ja novaatorid, teadustaristud, teadusuuringuid ja innovatsiooni rahastavad organisatsioonid ja teadusakadeemiad. Kaaluda võiks selliseid korrapäraseid kohtumisi nagu Euroopa tuleviku ülikoolide foorum, et arutada strateegia rakendamist ja edendada heade tavade jagamist. Kõnealuse foorumi tulemusi tuleks arvesse võtta hariduse ja koolituse valdkonna üleeuroopalise koostöö strateegilise raamistiku ning Euroopa teadusruumi asjaomaste rühmade edasises arendustegevuses ja töös koostöimes Euroopa kõrgharidusruumiga;
53. PALUB liikmesriikidel kasutada komisjoni toetusel mitmepoolseid vahetusi, et edendada heade tavade jagamist ja vastastikust õppimist teiste liikmesriikidega;
54. VÕTAB TEADMISEKS komisjoni kavatsuse ratsionaliseerida kõrghariduse järelevalve vahendid. See võiks suurendada nende potentsiaali ja asjakohasust poliitikakujundajate, kõrgharidusasutuste, üliõpilaste ja teadlaste jaoks, suurendamata seejuures liikmesriikide või kõrgharidusasutuste halduskoormust, eesmärgiga anda teavet edusammude kohta, mida on tehtud kõrgharidusasutuste mõjuvõimu suurendamise Euroopa strateegia rakendamisel, ning aidata liikmesriike, kes soovivad töötada välja meetmed, kuhu nad kavatsevad usaldusväärsete tõendite ja andmete alusel panustada. Liikmesriikide osalemine kõnealuses protsessis on vabatahtlik. TEEB ETTEPANEKU tugineda edasistes aruteludes kaardistusuuringule, mis käsitleb asjaomaste järelevalvevahendite potentsiaali ja õigusraamistikku. RÕHUTAB, et seda ülesannet tuleks arendada koostöimes Euroopa teadusruumi poliitika koordineerimise ja järelevalve protsessiga, sealhulgas Euroopa teadusruumi tulemustabeliga;
55. PALUB komisjonil esitada liikmesriikidele korrapäraselt ajakohastatud teavet eespool nimetatud meetmete rakendamisel tehtud edusammude kohta ning esitada põhjalik ülevaade komisjoni täielikus aruandes Euroopa haridusruumi kohta 2025. aastal, võttes arvesse ka Euroopa teadusruumi rakendamisel tehtud edusamme.
-

LISA

Poliitiline taust**Euroopa Ülemkogu**

- Euroopa Ülemkogu 14. detsembri 2017. aasta järeldused (EUCO 19/1/17 REV 1).

Euroopa Liidu Nõukogu

- Nõukogu 26. novembri 2021. aasta soovitus (EL) 2021/2122 Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni pakti kohta (ELT L 431, 2.12.2021, lk 1).
- Nõukogu järeldused Euroopa teadusruumi tulevase juhtimise kohta (14308/21, 26. november 2021).
- Nõukogu järeldused „Teadusuuringute ja innovatsiooni alane üldine lähenemisviis – Euroopa strateegia rahvusvaheliseks koostööks muutuv maailmas“ (12301/21, 28. september 2021).
- Nõukogu järeldused, milles käsitletakse Euroopa ülikoolide algatust – Kõrghariduse, teadusuuringute, innovatsiooni ja ühiskonna ühendamine: tee sillutamine Euroopa kõrghariduse uuele mõõtmele (ELT C 221, 10.6.2021, lk 14).
- Nõukogu järeldused „Euroopa teadusruumi süvendamine: teadlastele atraktiivsete ja kestlike karjäärivõimaluste ja töötingimuste pakkumine ning ajude ringluse reaalsuseks muutmine“ (9138/21, 28. mai 2021).
- Nõukogu resolutsioon, mis käsitleb strateegilist raamistikku üleeuroopaliseks koostööks hariduse ja koolituse alal, et liikuda Euroopa haridusruumi loomise suunas ja kaugemale (2021–2030) (ELT C 66, 26.2.2021, lk 1).
- Nõukogu järeldused uue Euroopa teadusruumi kohta (13567/20, 1. detsember 2020).
- Nõukogu 26. novembri 2018. aasta soovitus kõrg- ja keskkariduskvalifikatsioonide ning välismaal läbitud õppeperioodide õpiväljundite automaatse vastastikuse tunnustamise edendamise kohta (ELT C 444, 10.12.2018, lk 1).
- Nõukogu järeldused Euroopa haridusruumi visiooni suunas liikumise kohta (ELT C 195, 7.6.2018, lk 7).
- Nõukogu 22. mai 2018. aasta soovitus, milles käsitletakse ühiste väärtuste, kaasava hariduse ja õpetamise Euroopa mõõtme edendamist (ELT C 195, 7.6.2018, lk 1).

Euroopa Komisjon

- *Tackling R&I Foreign Interference* (Võitlus välissekkumise vastu teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas) (SWD(2022) 12 final).
- Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele Euroopa ülikoolistrateegia kohta (COM(2022) 16 final).
- Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele teadusuuringute ja innovatsiooni alase üldise lähenemisviisi kohta „Euroopa strateegia rahvusvaheliseks koostööks muutuv maailmas“ (COM(2021) 252 final/2).
- Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Uus Euroopa teadusruum teadusuuringute ja innovatsiooni jaoks“ (COM(2020) 628 final).
- Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele Euroopa haridusruumi saavutamise kohta aastaks 2025 (COM(2020) 625 final).
- Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele jätkusuutlikku konkurentsivõimet, sotsiaalset õiglust ja vastupanuvõimet toetava Euroopa oskuste tegevuskava kohta (COM(2020) 274 final).

Euroopa Komisjon ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja

- Ühisteatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele, Regioonide Komiteele ning Euroopa Investeerimispanngale „Global Gateway“ (JOIN(2021) 30 final).

Deklaratsioonid

- Ministrite Rooma kommunikatsioon (19. november 2020).
- Bonni deklaratsioon teadusuuringute vabaduse kohta (20. oktoober 2020).